

Левченко Л. Ю.

студент групи Ю-31 юридичного факультету

Сумського державного університету

ЛЕГІСТСЬКИЙ ТА ЮРИДИЧНИЙ ТИП ПРАВОРОЗУМІННЯ В РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

Актуальність. Проблема праворозуміння є першоосною для юриспруденції. Без перебільшення та суб'єктивізму її можна віднести до числа «невичерпних» та «неосяжних». На підґрунті праворозуміння створюються закони, поняття юридичної практики, розвивається правова система держава, її суспільний та політичний лад.

Як засвідчує історичний досвід, право в різні історичні епохи, залежно від економічних, політичних, релігійних, духовних, культурних та інших чинників, сприймалось юристами та тлумачилось по-різному. В. Соловійов розглядає право як мінімум моралі. Р. Ієрінг вбачав у праві захищений інтерес. Ф. Савіньї розглядав як втілення національного духу народу. Але, в кінцевому підсумку, науковці вбачали у праві прояв соціальної справедливості що досягається різними шляхами.

Метою дослідження є аналіз та з'ясування основних положень легістського та юридичного типів праворозуміння, виявлення їх найбільш характерних ознак в контексті реалій сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Розуміння права є складним, та багатоаспектним для юристів, важливим для суспільства питанням. Це суспільний фактор, який творить соціальну свідомість і державу загалом. Після хвилі буржуазних революцій у Західній Європі з'являється новий тип людини – людина ринкового типу, яка прагне жити на засадах партнерських та рівнозначних відносин із державою, вимагає справедливого ставлення до себе. Тому питання дотримання прав людини, визнання прав людини найвищою соціальною цінністю державою набуває особливої гостроти.

Сьогодні існує багато шкіл та напрямів щодо праворозуміння. Але дане питання залишається актуальним і по теперішній час, адже не існує єдиної точки зору щодо змісту праворозуміння, єдиного типу праворозуміння, який підтримували б науковці. У світі не існує типу праворозуміння який можна було б вважати вичерпним та провідним. Під час дослідження вказаної проблематики вдалося виокремити основні напрями та засади легістського та юридичного типів праворозуміння.

Легістський тип праворозуміння можна охарактеризувати наступним:

- даний тип праворозуміння отримав назву від поняття «легізм» (з лат. legis – закон), який виник у IV ст. до н.е. в Китаї;
- держава та державна влада – це особлива цінність, що займає виняткове та неподільне місце в суспільно-економічному житті;
- легістський тип створює образ держави-благодійниці, яка нібито однаково піклується про всіх громадян та надає їм рівні права;
- прослідковується недовіра держави до своїх громадян – останні не мають статусу автономних суб'єктів правовідносин;
- єдиним суб'єктом права та його законотворцем виступає держава;
- легістський тип – це втілення примусово-владної сутності держави, яка за допомогою методів впливу та примусу досягає поставленої мети по відношенню до громадян;
- за даним підходом держава спрямовує свої зусилля цілковито на захист інтересів держави, а не громадян;
- легізм визначає принцип «мінімум моралі» – тобто стільки, скільки цього необхідно державі;
- даний тип праворозуміння передбачає мінімальне місце людини у суспільстві, вона не є головною цінністю держави, а навпаки держава виступає у формі «ідола».

Діаметрально протилежним легістському типу праворозуміння є юридичний тип, де можна виділити наступні головні позиції:

- є порівняно новим типом праворозуміння, таким, що постійно розвивається під впливом демократизації та розвитком ідей громадянського суспільства;
- людина є найвищою цінністю, яка створила державу та є джерелом влади;
- законодавство створюється на гуманістичних засадах, з урахуванням реальних потреб соціуму, а не держави;
- суспільство та держава надає абсолютний захист та можливість розвитку людини у тих напрямках, яких вона бажає та відповідає інтересам суспільства;
- право об'єктивне по відношенню до закону в силу своєї природності;
- закон є явище штучне, суб'єктивне, тимчасове;
- головним аспектом юридичного праворозуміння є його справедливість та рівність усіх перед законом у реальному житті;
- юридичний тип включає в себе лібертарно-юридичний підхід, який виходить з розмежування права і закону (позитивного права) і під правом має

на увазі не природне право, а буття і нормативне вираження (конкретизацію) принципу формальної рівності;

- юридичний тип праворозуміння під правом має на увазі дещо об'єктивне, що не залежить від волі, розсуду чи свавілля законовстановлюючої (державної) влади, тобто певне, відмінне від інших соціальне явище (особливий соціальний регулятор).

Юридичний тип праворозуміння є більш прийнятним в українському суспільстві на сучасному етапі розвитку, але все одно залишилися пережитки легістського праворозуміння з його яскраво вираженими рисами авторитарного режиму.

При цьому, юридичний тип праворозуміння лише зароджується та розвивається. Саме через призму праворозуміння і розглядаються основні питання щодо подальшого розвитку правової системи, суспільного і державного ладу України в цілому.

Висновки. Проаналізувавши значну кількість монографій, наукових статей, підручників з теорії держави та права, можна зробити висновок, що вказані два типи праворозуміння, не задовольняють потреби суспільства та держави в цілому.

Сучасному українському соціуму необхідний якісно новий тип праворозуміння. Це повинен бути синтез юридичного та легістського типу праворозуміння, який би був реально спроможний задовольнити потреби кожного, дійсно забезпечив юридичну рівність у правах. Цей тип повинен надавати усі можливості суспільству, але в той же час не дозволяти падінню авторитету влади.

Закони мають відповідати інтересам широких верств населення, бути фактором суспільного розвитку. Цей тип має бути якісно новим на шляху до розвиненої демократичної держави з громадянським суспільством, де громадяни конструктивно співпрацюють з органами державної влади, між собою та іншими суспільними утвореннями, а не конкурують один із одним.

Звичайно, цей новий тип має враховувати історичні особливості нашої держави, не відриватись від реалій сьогодення, а право повинно бути проявом справедливості. Тому дана проблематика потребує значної більшої уваги з боку науковців.

Левченко, Л.Ю. Легістський та юридичний тип праворозуміння в реаліях України [Текст] / Л.Ю. Левченко// Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 6-9.

